

PETITA GUIA DE LES PAPALLONES DIÜRNES DE MALLORCA

*Edició d'ajuda pels voluntariat del projecte
Buterfly Monitoring Scheme
a Mallorca*

Obra Social
SA NOSTRA Caixa de Balears

introducció

En el 2009 l'Associació per a l'Estudi de la Natura ha iniciat amb el suport econòmic de l'Obra Social "SA NOSTRA" Caixa de Balears, el projecte que dur per títol "**Implantació a llarg termini d'un programa de seguiment de papallones a l'illa de Mallorca com a indicador de l'estat de conservació dels hàbitats**".

L'objectiu d'aquest projecte és realitzar un seguiment a llarg termini de les poblacions de lepidòpters diürns a l'Illa de Mallorca. Posteriorment, i donat que les papallones són un grup bioindicador, aquestes dades seran emprades per fer una avaluació sobre l'estat de conservació dels hàbitats.

Per tal de facilitar la identificació directament al camp, necessària per al seguiment, s'ha elaborat aquesta petita guia en la qual es mostren les diferents espècies citades a Mallorca, d'una manera fàcilment comprensible. Així, qualsevol persona interessada, i sense cap mena de formació preliminar, podrà realitzar la identificació de les papallones.

Les espècies han estat agrupades en grups no taxonòmics que fan referència a mida i coloració: papallones inconfusibles, blanques, mitjanes i ataronjades, mitjanes i de colors terrosos, petites i ataronjades, petites i blaves o violades, petites i terroses o fosques, i finalment, un darrer grup amb les papallones no incloses en els anteriors. A més, a la darrera plana hi trobareu el llistat complet de les espècies ordenades sistemàticament.

Cada imatge va acompanyada del seu nom científic, d'una escala de referència i d'un codi identificatiu, que s'utilitzarà per apuntar les espècies a la fitxa de camp.

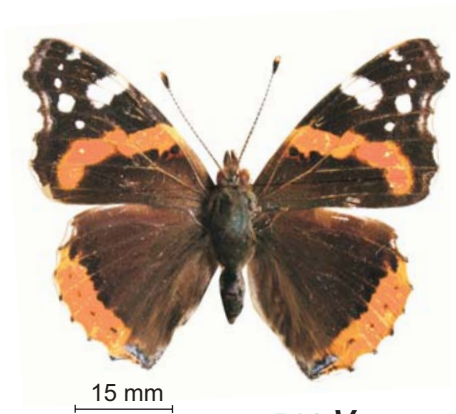
La escala de referència és només orientativa, la mida d'aquests insectes és variable dins d'una mateixa espècie.

S'ha cregut oportú incloure també les cares inferiors de les ales, degut a que moltes espècies es veuran amb les ales plegades o mig obertes.

<http://www.aen.cat>

Il·lustracions de Richard Lewington & Xavier Canyelles

Papallones inconfusibles

B01 *Vanessa atalanta*

La trobarem durant tot l'any, revolotejant ràpidament entre la vegetació.

Es sent atreta pels fruits madurs.

Una vegada plegada en repòs se la veu molt fosca.

No es pot confondre amb cap altre espècie.

Femelles de major mida.

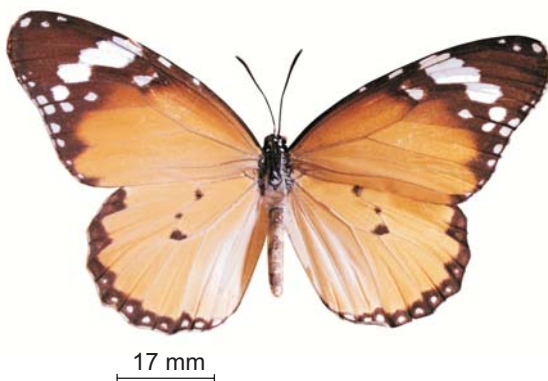

B02 *Cynthia cardui*

Sovint la trobarem en grup.

Vol ràpid i elegant sobre la vegetació, anant de flor en flor posant-se sempre a la part més alta de les flors.

Sent atracció pels cards.

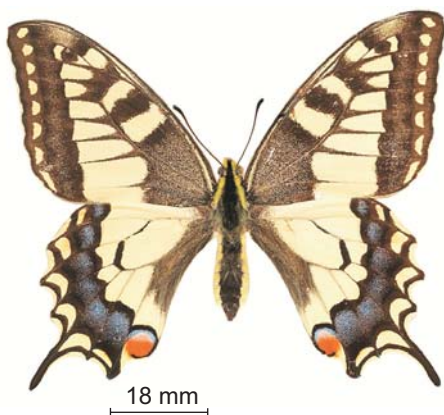

B03 *Danaus chrysippus*

De lluny sembla tota taronja.
Vol suau, una mica desgarnat.

En repòs sovint penja les ales cap avall.

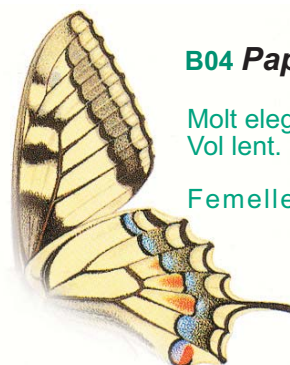
Les cites d'aquesta espècie són molt importants.

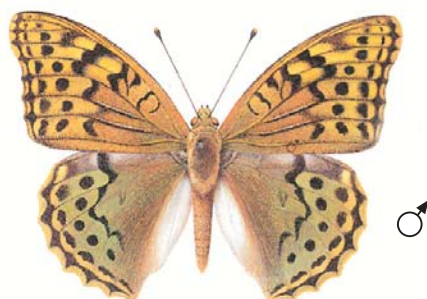
B04 *Papilio machaon*

Molt elegant i grossa.
Vol lent.

Femelles de major mida.

Presència de "cues" i
"ocel·les" a les ales posteriors.

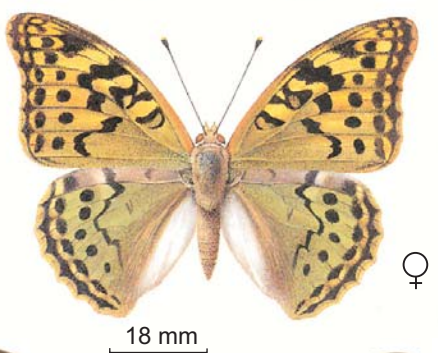

B05 *Pandoriana pandora*

Comportament com el de
Cynthia cardui.

molt grossa i ràpida, segons
la incidència de la llum
solar sembla daurada.

Espècie escassa.

B06 *Charaxes jasius*

Molt grossa i rapidíssi-
ma. Vol potent.

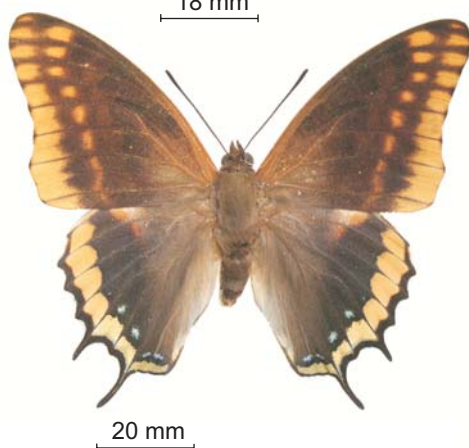
Es sent atreta per
fruits madurs.

Comuna a les figueres
durant la tardor.

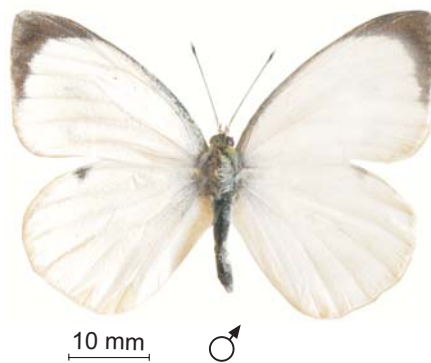
Realitza la posta
sobre l'arbocera.

Femelles de major mida.

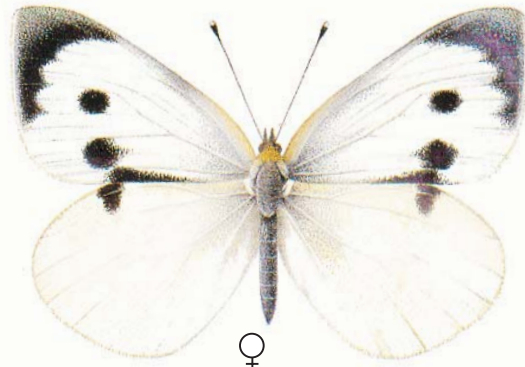
En repòs plega les ales
deixant veure el magnífic
disseny inferior.

Papallones blanques

10 mm

B07 *Pieris brassicae*

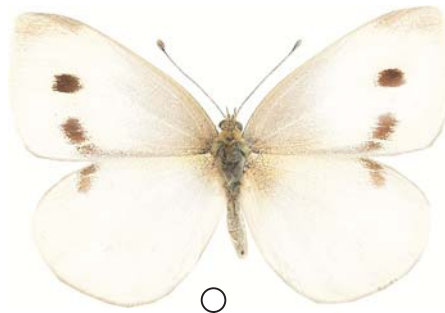
En aquestes 2 espècies les taques de la femella són més marcades. A l'estiu el mascle les accentua.

Pieris brassicae és grossa i vola de manera desgambada.

Artogeia rapae vola ràpidament aturant-se continuament entre la part baixa de la vegetació.

7 mm

B08 *Artogeia rapae*

mascle estival

Papallones blanques

6,5 mm

B09 *Artogeia napi*

Es pot confondre amb *Artogeia rapae*, però de lluny és més fosca i de prop la nerviació alar és molt marcada.

És més escassa.

6,8 mm

B10 *Pontia daplidice*

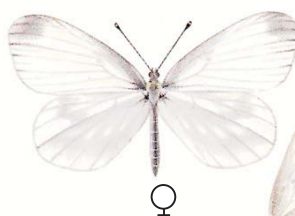
S'identifica ràpidament per les taques negres distribuïdes en tota la superfície alar.

Vol molt baix, aturant-se contínuament entre la vegetació baixa.

4,2 mm

B11 *Leptidea sinapis*

Petita i molt delicada. Revolotetja entre la vegetació baixa i voreres de camins.

Papallones grogues i taronges

9,8 mm

♂

♀

Masclle inconfusible, de color groc intens.

La femella es pot confondre de lluny amb *Pieris brassicae*.

En repòs tanca les ales com si imitàs una fulla.

♂

♀

B12 *Gonepteryx cleopatra*

♂

9 mm

♀

♀

B13 *Colias crocea*

femella forma "helice"

De lluny se la veu molt taronja amb la banda lateral negra.

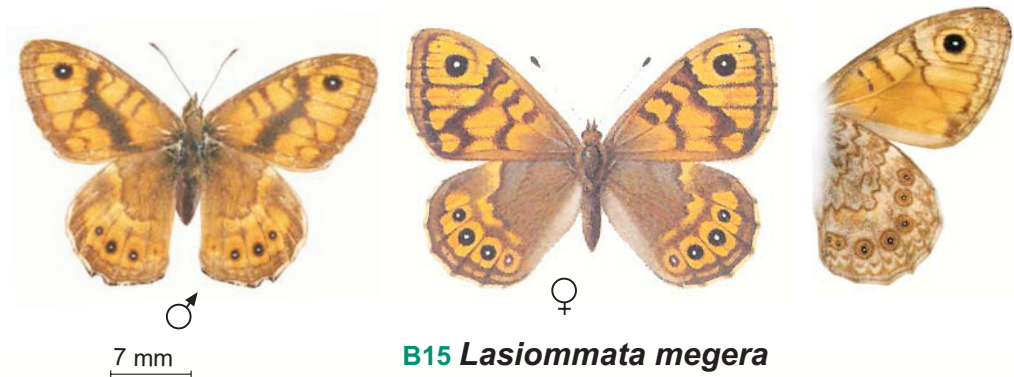
Vola ràpidament entre la vegetació, aturant-se sovint a terra o entre la vegetació baixa.

Algunes femelles presenten la coloració clara (forma *Hyale*) alerta confusions !!

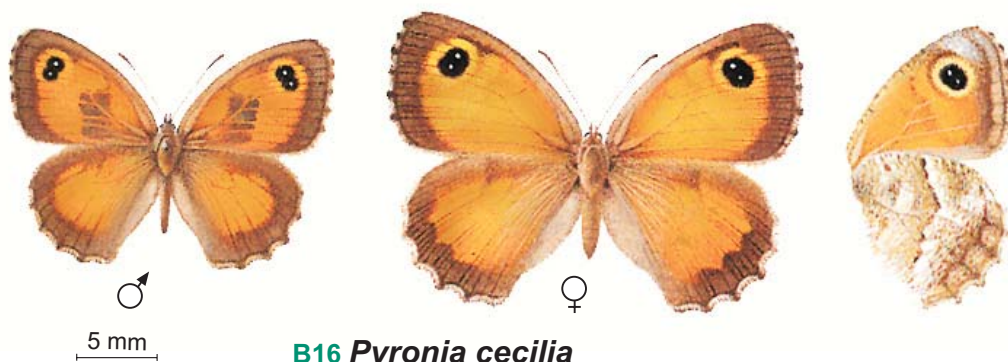
Papallones de colors terrosos

B14 *Pararge aegeria*

B15 *Lasiommata megera*

B16 *Pyronia cecilia*

Aquestes 3 espècies revolotegen entre la vegetació baixa a garrigues i conreus. Les femelles són de major mida. Realitzen volades curtes i ràpides posant-se contínuament.

Els mascles són més foscos degut a la presència d'escames oloroses de color fosc a les ales.

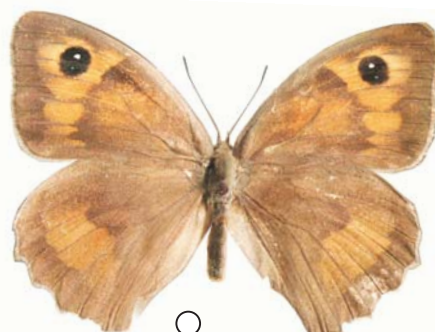
Pararge aegeria es sent atreta pels fruits madurs i és la més comú.

Papallones de colors terrosos

♂

9 mm

♀

B17 *Maniola jurtina*

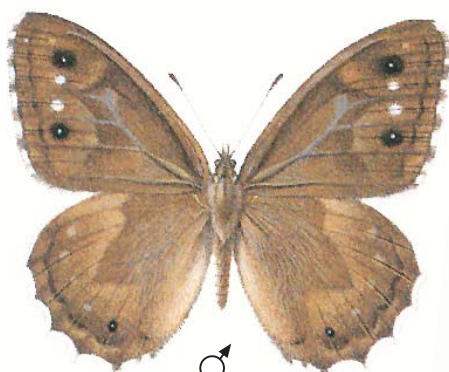
Vol lent i pesat, sempre entre vegetació seca a garrigues.

En repòs deixa veure la part inferior de les ales, més atractiva que la superior.

♂

♀

♂

12 mm

♀

B18 *Pseudotergumia fidia*

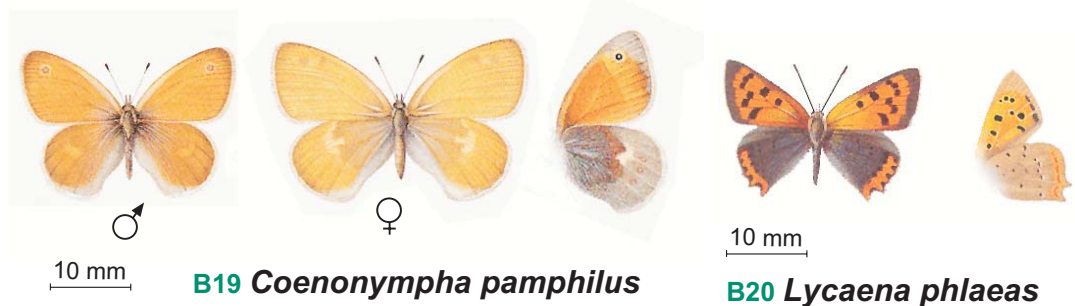
Vol ràpid però pesat, aturant-se continuament amb les ales plegades ben rectes.

Confia amb el seu camuflatge podent mimetitzar-se amb pedres de marges per exemple.

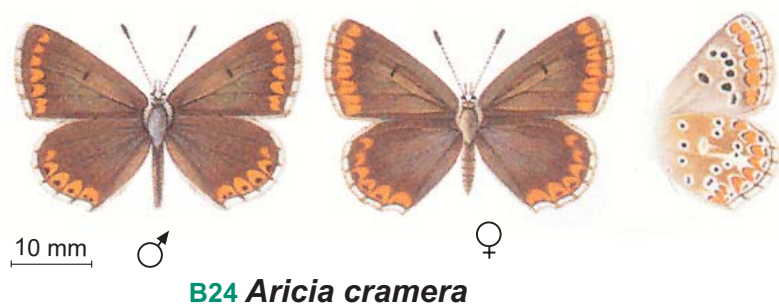
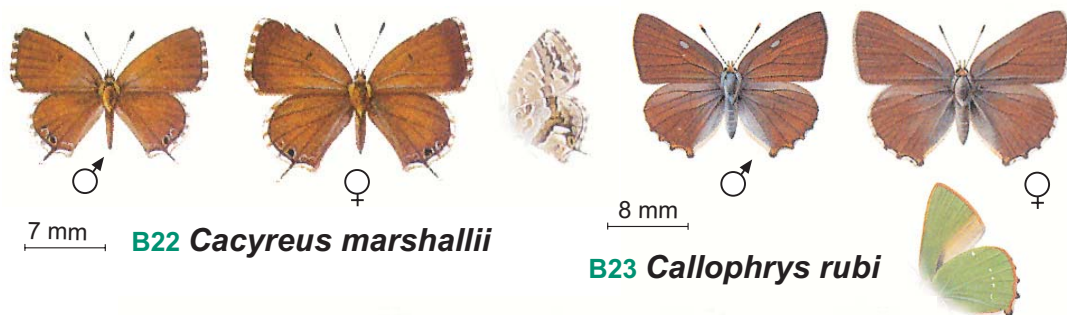
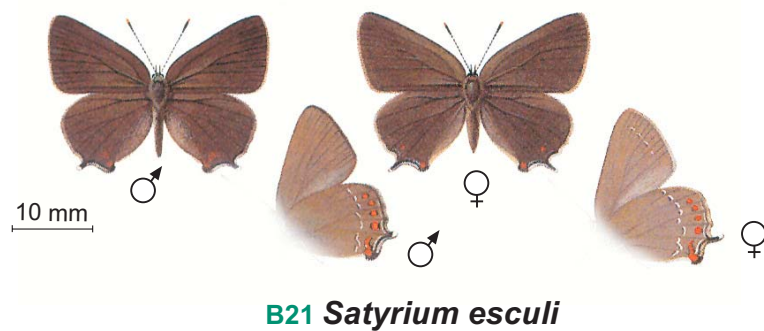
Prefereix boscos de tot tipus.

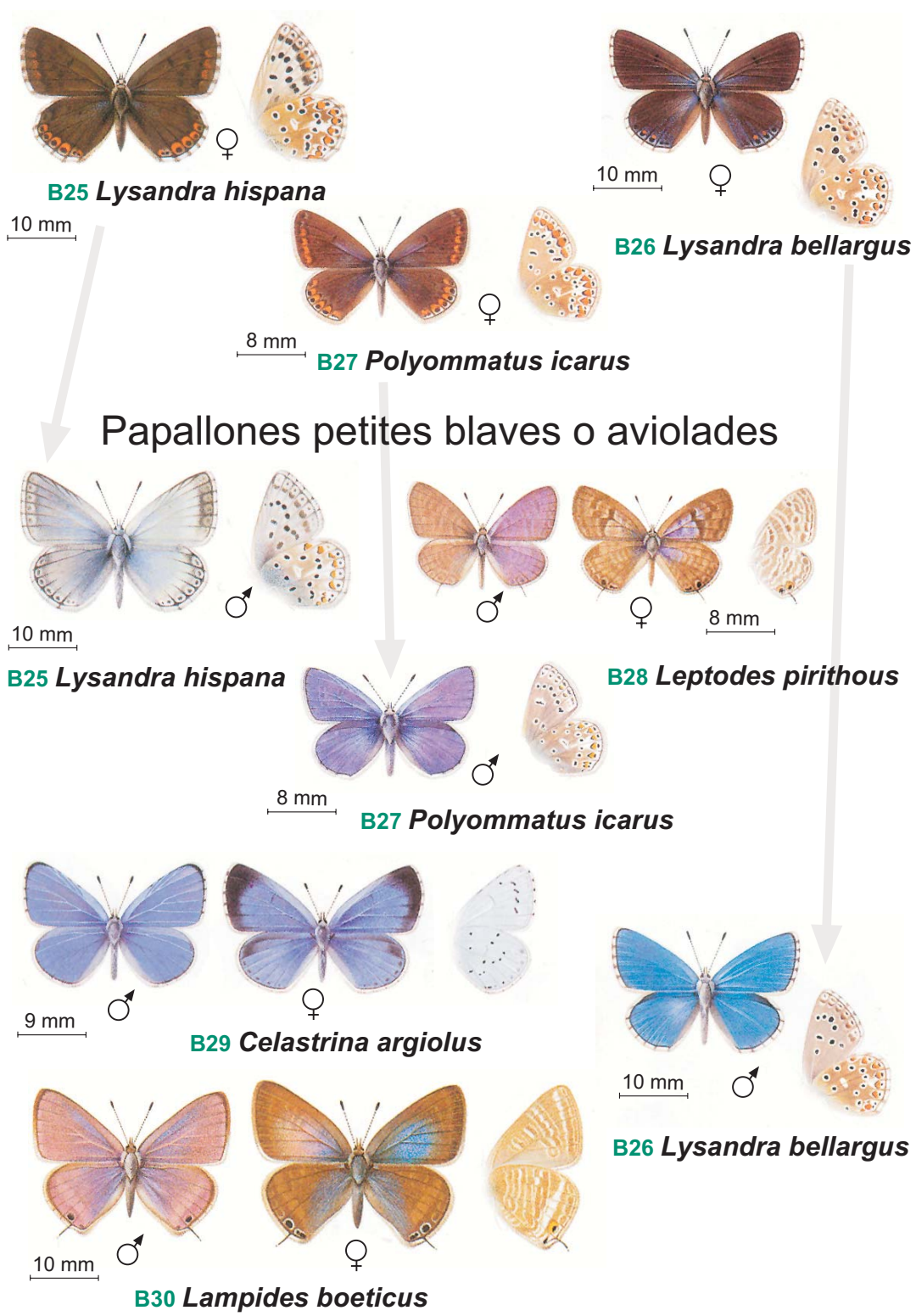

Papallones petites ataronjades

Papallones petites terroses o fosques

Papallones rares que també podem trobar

Papallones de presència dubtosa o ocasional

B31 *Iphiclide feisthamelii*

Es podria confondre amb *Papilio machaon* però és molt més clara i presenta evidents franges longitudinals.

Vol lent i elegant.

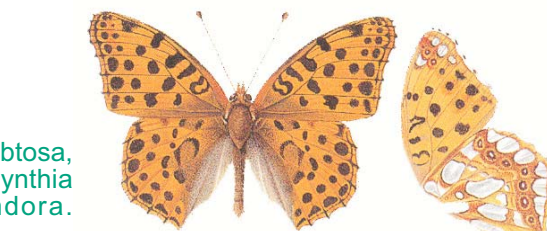
Durant els 3 darrers anys s'ha vist per Mallorca. Possiblement fou una introducció a partir de larves que arribaren mitjançant arbres fruitals.

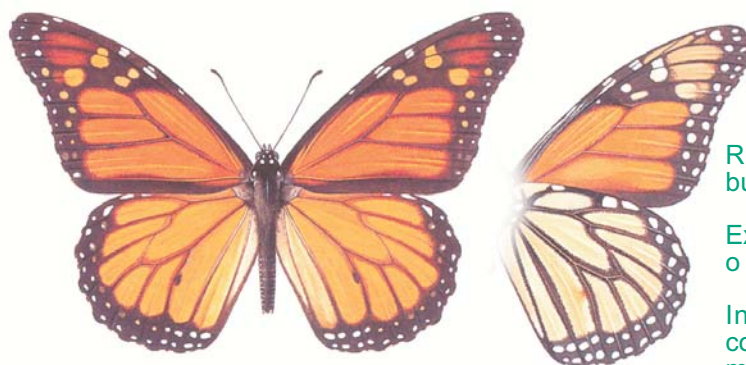
B32 *Nymphalis antiopa*

Només hi ha 1 cita antiga i dubtosa, possiblement confosa amb *Cynthia cardui* o *Pandoriana pandora*.

Tal vegada però es pot retrobar.

B33 *Issoria lathonia*

B34 *Danaus plexippus*

Recentment citada de S'Albufera i Ternelles.

Exemplars divagants perduts? o escapades de captivitat?

Inconfusible, de gran mida color taronja intens i nerviació marcada.

Papallones rares que també podem trobar

Papallones de presència dubtosa o ocasional

En vol s'observen clarament les taques vermelles del mascle i les taronjes de la femella.

Espècie citada només de s'Albufera, tal vegada una confusió, però que s'ha de tenir en compte.

Per alguns autors és només una subespècie de *Anthocharis belia*.

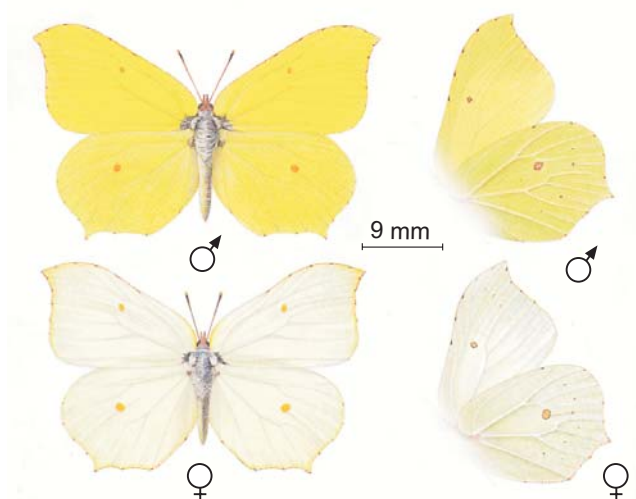
B35 *Anthocharis euphenoides*

És molt semblant a la *Colias crocea* però de coloració molt pàl·lida.

B36 *Colias alfacariensis*

Possiblement les cirtes a Mallorca són confusions amb femelles de la forma "helice" de *Colias crocea*.

Semblant a *Gonepteryx cleopatra* amb la qual es pot confondre.

El mascle manca de taques ataronjades a les ales anteriors.

Presència dubtosa a Mallorca.

B37 *Gonepteryx rhamni*

B38 *Chazara prieuri*

Només hi ha una cita a Formentor.

Possiblement fou una confusió o un exemplar ocasional.

Tres espècies una mica especials, molt interessants i poc abundants

La família dels hespèrids agrupa espècies diürnes quasi més semblants a algunes papallones nocturnes. Però les antenes acabades en lòbul i la posició de les ales durant el repòs ens treuen de dubtes.

Vol ràpid i molt baix. Cap i tòrax amples amb les antenes separades.

Els hespèrids citats a Mallorca són només 3 i sempre amb poques cites. Per aquesta raó és molt important la informació actual sobre aquests lepidòpters dels quals s'en sap molt poc.

B39 *Carchorodus alceae*

B40 *Gegenes nostrodamus*

B41 *Gegenes pumilio*

Molt fàcil de confondre amb *Gegenes nostrodamus*. Sembla que les cites podrien estar entremesclades.

Llista de les espècies ordenades sistemàticament

En vermell les de presència no confirmada

Hesperiidae	Hesperiinae	<i>Gegenes nostrodamus</i> Fabricius, 1758
Hesperiidae	Hesperiinae	<i>Gegenes pumilio</i> Hoffmannsegg, 1804
Hesperiidae	Pyrginae	<i>Carchorodus alceae</i> Esper, 1780
Lycaenidae	Lycaeninae	<i>Lycaena phlaeas</i> Linnaeus, 1761
Lycaenidae	Polyommatainae	<i>Aricia cramera</i> Eschscholtz, 1889
Lycaenidae	Polyommatainae	<i>Aricia montensis</i> Verity, 1928
Lycaenidae	Polyommatainae	<i>Cacyreus marshalli</i> Butler, 1898
Lycaenidae	Polyommatainae	<i>Celastrina argiolus</i> Linnaeus, 1758
Lycaenidae	Polyommatainae	<i>Lampides boeticus</i> Linnaeus, 1767
Lycaenidae	Polyommatainae	<i>Leptotes</i> (=Syntarucus) <i>pirithous</i> Linnaeus, 1767
Lycaenidae	Polyommatainae	<i>Polyommatus</i> (=Lysandra) <i>bellargus</i> Rottentburg, 1775
Lycaenidae	Polyommatainae	<i>Polyommatus</i> (=Lysandra) <i>hispanus</i> Herrich-Schaffer, 1852
Lycaenidae	Polyommatainae	<i>Polyommatus icarus</i> subsp. <i>balearica</i> Rebel, 1930
Lycaenidae	Theclinae	<i>Callophrys rubi</i> Linnaeus, 1758
Lycaenidae	Theclinae	<i>Satyrrium esculi</i> Hübner, 1804
Nymphalidae	Argynniinae	<i>Argynnis</i> (=Pandoriana) <i>pandora</i> Denis & Schiffermüller, 1775
Nymphalidae	Charaxinae	<i>Charaxes jasius</i> Linnaeus, 1767
Nymphalidae	Danainae	<i>Danaus chrysippus</i> Linnaeus, 1758
Nymphalidae	Danainae	<i>Danaus plexippus</i> Linnaeus, 1758
Nymphalidae	Nymphalinae	<i>Cynthia cardui</i> Linnaeus, 1758
Nymphalidae	Nymphalinae	<i>Issoria lathonia</i> Linnaeus, 1758
Nymphalidae	Nymphalinae	<i>Nymphalis antiopa</i> Linnaeus, 1758
Nymphalidae	Nymphalinae	<i>Vanessa atalanta</i> Linnaeus, 1758
Nymphalidae	Satyrinae	<i>Coenonympha pamphilus</i> Linnaeus, 1758
Nymphalidae	Satyrinae	<i>Lasiommata megera</i> Linnaeus, 1767
Nymphalidae	Satyrinae	<i>Maniola jurtina</i> Linnaeus, 1758
Nymphalidae	Satyrinae	<i>Pararge aegeria</i> Linnaeus, 1758
Nymphalidae	Satyrinae	<i>Chazara prieuri</i> Pierret, 1837
Nymphalidae	Satyrinae	<i>Pseudotergumia</i> (=Hipparchia) <i>fidia</i> (Linnaeus, 1767)
Nymphalidae	Satyrinae	<i>Pyronia cecilia</i> Vallentin, 1894
Papilionidae	Papilionae	<i>Iphiclides feisthamelii</i> Duponchel, 1832
Papilionidae	Papilionae	<i>Papilio machaon</i> Linnaeus, 1758
Pieridae		<i>Anthocharis euphenoides</i> (Staudinger, 1869)
Pieridae		<i>Colias alfacariensis</i> Ribbe, 1905
Pieridae		<i>Colias croceus</i> Geoffroy, 1758
Pieridae		<i>Gonepteryx cleopatra</i> Linnaeus, 1767
Pieridae		<i>Gonepteryx rhamni</i> Linnaeus, 1758
Pieridae		<i>Leptidia sinapis</i> Linnaeus, 1758
Pieridae		<i>Pieris</i> (=Artogeia) <i>napi</i> Linnaeus, 1758
Pieridae		<i>Pieris</i> (=Artogeia) <i>rapae</i> Linnaeus, 1758
Pieridae		<i>Pieris brassicae</i> Linnaeus, 1758
Pieridae		<i>Pontia daplidice</i> Linnaeus, 1758